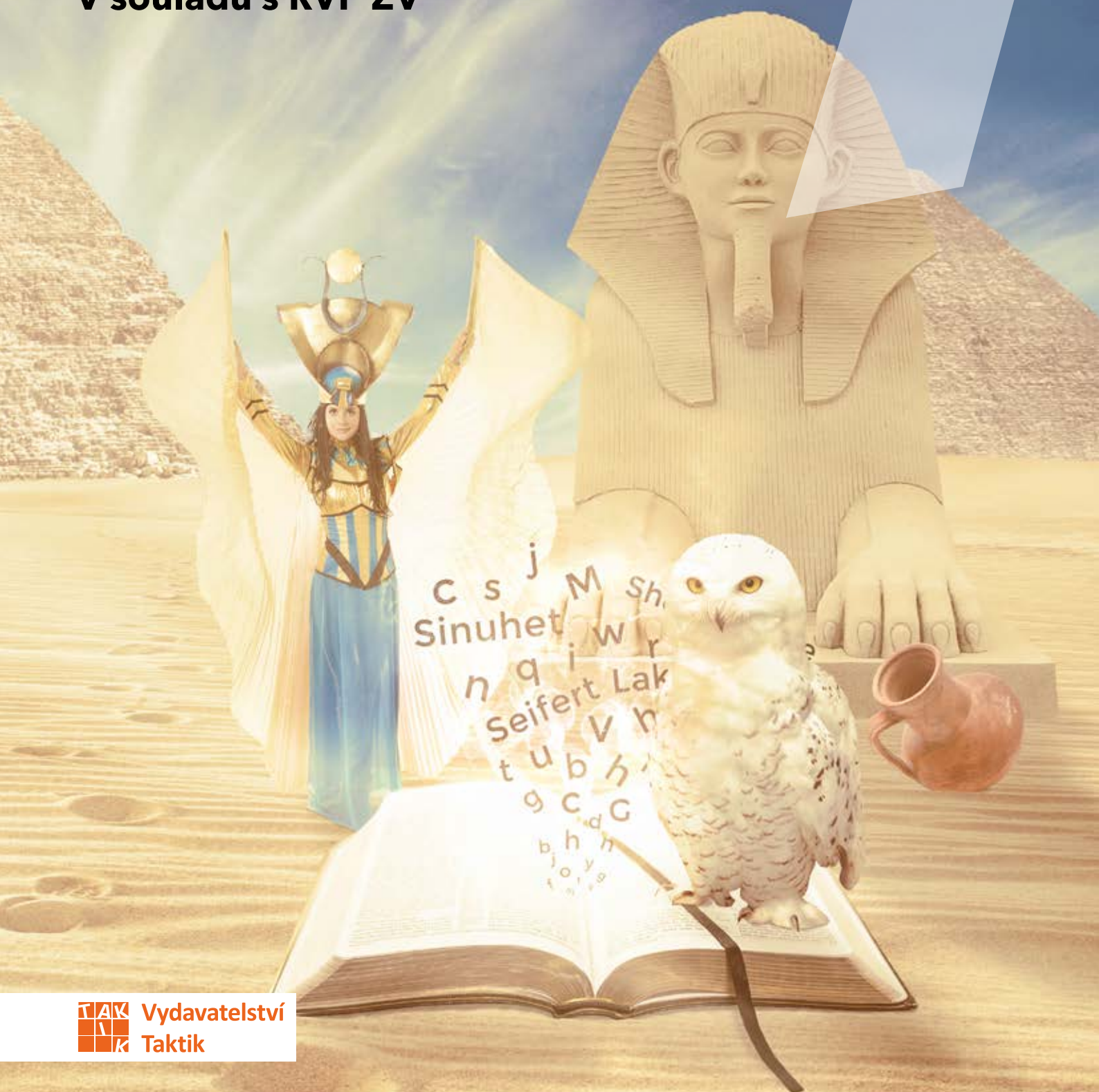

HRAVÁ

LITERATURA

Pracovní sešit pro 7. ročník ZŠ a víceletá gymnázia

V souladu s RVP ZV

Vydavatelství
Taktik

HRAVÁ LITERATURA 7

Pracovní sešit pro 7. ročník ZŠ a víceletá gymnázia

Autoři: Mgr. Tereza Friedl, Mgr. Renata Krejčíková, Mgr. Jolana Řapková,
Mgr. Zdeňka Havlíčková, Mgr. Zuzana Medvedová, Mgr. Ilona Skolilová,
Mgr. Marie Fišerov

Odborná spolupráce: PhDr. Šárka Pospíchalová, Mgr. Pavlína Pyszková, Mgr. Andrea Pavlíčková

Recenzenti: doc. PhDr. Karla Ondrášková, CSc., Mgr. Petra Polaki

Grafická úprava a sazba: Bc. Marek Bárta

Produktový manažer: Mgr. Michal Švantner

Projektový manažer: Ing. Valerián Stec

ISBN: 978-80-7563-164-0
4. vydání, 2018

Copyright: © Vydavatelství Taktik International, s.r.o., Praha 2015 (1. vydání 2015)
Vyrobil a vydal: Taktik International, s.r.o., Argentinská 38, 170 00 Praha 7

Schválilo MŠMT čj. MSMT-6410/2017 dne 30. dubna 2018 k zařazení do seznamu učebnic
pro základní vzdělávání jako součást ucelené řady učebnic pro vzdělávací obor
Český jazyk a literatura, 6.–9. ročník, s dobou platnosti šest let.

Všechna práva vyhrazena. Šíření či reprodukce obsahu nebo jeho částí jakýmkoliv způsobem
jsou bez předchozího písemného souhlasu vydavatele zakázány.

HRAVÁ LITERATURA

7

JMÉNO

ŠKOLA

TŘÍDA

ŠKOLNÍ ROK

Úlohy označené mají vyšší náročnost.

	OPAKOVÁNÍ	2
	PRÓZA	4
	POEZIE.....	14
	STAROVĚKÁ LITERATURA.....	24
	STAROVĚKÁ LITERATURA: ANTIKA	29
	ORIENT	35
	STŘEDOVĚKÁ LITERATURA	36
	STŘEDOVĚKÁ LITERATURA: PÍSEMNICTVÍ V ČESKÝCH ZEMÍCH.....	46
	RENEŠANČNÍ LITERATURA EVROPSKÁ	54
	RENEŠANČNÍ LITERATURA ČESKÁ.....	60
	BAROKNÍ LITERATURA.....	64
	KLASICISMUS	67

1.

Každý z následujících pojmů v levém sloupci spoj s výrazem či výčtem výrazů, které jsou pro něj typické. Pojmy následně správně přiřaď k jednotlivým ukázkám.

epika

sloka, rým, verš, báseň

lyrika

děj

drama

zachycení pocitů a nálad

poezie

věta, kapitola

proza

scénické poznámky, jednání, výstup

ukázka A

Potkal se osel se slavíkem
a zdaleka ho vítal oslím křikem:
„Zdravím tě, kamaráde!
Kam přijdu, slyším všade
jen legendy, jak umíš krásně zpívat.
Já s ostatními rád bych volal vivat,
jestliže pravda jsou ty pověsti.
Doposud však jsem přišel o štěstí
na vlastní uši slyšet pár tvých trylků.
Snažně tě prosím, zazpívej mi chvilku.“
Slavík se nedal dlouho přemlouvat.
A už se sype trylků vodopád
a něžné tóny vánek nese v dálku,
jako když někdo hraje na šalmaje,
jako když někdo píská na pišťalku.

ukázka B

Léta 1539 narodil se panu Joštovi z Rožmberka, tehdy těžkou nemocí navštívenému, na krumlovském hradě nejmladší synáček Petr Vok. Ten pak byl posledním po meči svého starobylého rodu. Chlapečka ošetřovaly chůva a kojná, u nich byl neustále. Kromě těch však měl ještě jinou, pečlivou a laskavou opatrovnici.
Zjevila se pokaždé v noci, kdy všecken krumlovský hrad, mohutně strmicí nad Vltavou, ztichl, kdy všecko spalo, i chůvy.
Byla to bílá paní. Okna komnaty byla zamčena, dveře též, ani se nehnuly, ale bílé zjevení, kde se vzalo tu se vzalo, stanulo náhle prostřed jizby.

ukázka C

Byl jednou jeden král, ten se rozemohl a byla to zlá a dlouhá nemoc. Nikdo už nevěřil, že by se ještě mohl vystonat a zůstat naživu. Jeho tři synové to těžce nesli. V tom svém zármutku sešli jednou do zahrady, chodili kolem dokola a plakali. U brány potkali nějakého stařečka; ten se s nimi zastavil a ptal se, co je trápí. Pověděli mu o nemocném otci, že asi už dlouho nebude, protože mu žádný lék nepomáhá. A stařeček je těšil: „Vím ještě o něčem, co by mu pomohlo: živá voda. Jak se jí napije, v tu chvíli se uzdraví. Jenže je tuze těžké tu vodu najít.“

(přeložila Marie Kornelová)

ukázka D

K vládci bohů, Diovi, se donesla pověst o tom, jak jsou lidé zkažení a jak se neštítí ani zločinů. Řekl si, že sestoupí na zem. Chtěl se přesvědčit na vlastní oči, zda lidé opravdu loupí a vraždí a uctívají lež místo pravdy a posmívají se bohům. S lítostí a rozhořčením poznával všude, kam se na své pouti dostal, že lidé jsou ještě horší, než vyprávěly pověsti.

ukázka E

ALŽBĚTA: (vyběhne ze dveří, za ní Petr) Co chceš? Já nesmím pustit nikoho a císař jest na modlitbách.

PETR: To mi právě vhod, milý panoši, neboť nejdu kvůli císaři, ale kvůli tobě.

ALŽBĚTA: Jsi šílený? Proč kvůli mně?

PETR: (blíží se k ní) Nač přede mnou tajnosti? – Vím všechno, všechno, sladký panoši – ty nejsi, co se zdáš...

ALŽBĚTA: (ustupuje) Nechápu, co pravíš – jsi na omylu. Nutíš mne, abych volal o pomoc.

(stranou) Bože, Bože, co si mám počítí?

PETR: Však bys přede mnou neustupoval... proč by muž muži nepodal bez ostýchání ruku? Dej mi polibek a uvěřím – že nejsi dívkou!

ukázka F

Prosinec. Chalupy se krčí,
sníh ke střeše až navátý.
Na pocestného z prahu vrčí
dobrácký ovčák huňatý.

Je ticho jako po vymření.
Zvonečku cinkne jenom smích,
jak koně letí ve spřežení
v prastarých saních dřevěných.

V houni jen starý vozka klímá,
má beranici do čela.
Rukama mrazem červenýma
zem modré oči protřela.

(vzhledem k povaze úlohy není uveden zdroj úryvků)

2.**a) V případě ukázek A, B, C a D rozhodni, o jaké žánry se jedná.**

ukázka A

ukázka B

ukázka C

ukázka D

b) Ke každé z následujících okolností přiřaď ukázky A–D tak, aby dané okolnosti odpovídaly žánrům ukázek. Někde může být více možností, někde žádná.

nadpřirozené jevy –

ponaučení –

pravdivé jádro –

dobrý konec –

reálné osoby –

lidová slovesnost –

krátký text –

dobrodružná literatura –

přímá řeč –

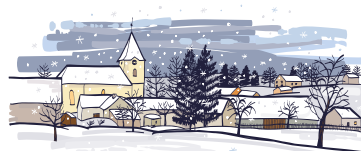
reálná místa –

personifikace –

život bohů či hrdinů –

3.**a) Z ukázky F vypiš jednu personifikaci.****b) Z téže ukázky vypiš jedno přirovnání.****c) Jaký druh rýmu je v ukázce použit?****d) Podtrhni jeden verš a zakroužkuj jednu sloku.****e) Zapiš dvě rýmové dvojice a ke každé přidej dva vlastní rýmy.**

..... –
..... –

4.**V osmisměrce najdi čtyři žánry lyriky a stručně je charakterizuj.**

Ž	P	Í	S	E	Ň	Š
E	G	S	O	P	D	H
R	J	Ó	Q	I	T	E
E	A	B	D	T	H	Z
K	C	T	W	A	R	Ň
U	F	K	U	F	F	S
M	A	R	G	I	P	E

1.

2.

3.

4.

5.**Rozhodni o pravdivosti následujících tvrzení. Pokud je tvrzení nepravdivé, jeho nepravdivou část přepiš správně.**

Mezi autory bajek patří např. La Fontaine a Krylov.

PRAVDA / LEŽ

Karel Čapek napsal „Sedmero pohádek“.

PRAVDA / LEŽ

Eduard Štorch psal knihy s tematikou pravěku.

PRAVDA / LEŽ

„Bylo nás pět“ je Poláčkův satirický román.

PRAVDA / LEŽ

Erben napsal lyrickou báseň „Lilie“.

PRAVDA / LEŽ

6.**Napiš alespoň pět žánrů lidové slovesnosti.**

Listopad 2005 | Mrtvá sezóna

„My Marťané jsme telepatictí,“ řekla studená modrá maska. „Jsme ve spojení s jedním vaším městem na druhém břehu mrtvého moře. Poslouchal jste vaše rádio?“

„Moje rádio je kaput.“

„To tedy nic nevíte. Jsou tu důležité zprávy. Týkají se Země –“

Stříbrná ruka se pohnula. Objevila se v ní bronzová rourka.

„Chci vám ukázat tohle.“

„Revolver,“ vykřikl Sam Parkhill. V příštím okamžiku vytrhl svou pistoli z pouzdra na boku a vypálil do mlžného obláčku, do roucha, do modré masky.

Jeho žena nad pomačkanou hromádkou zavrávala.

„To nebyla žádná zbraň, chtěl ti ukázat nějakou zprávu.“

Po dně pradávného moře připlouval tucet velkých marťanských pouštních lodí s modrými plachtami, jako modří duchové, jako modrý dým. (...)

„Nemáte na mě vztek?“ Sam zamrkal na stříbrný svitek, který mu podali. Tančily na něm hadovité figurky hieroglyfů.

„Je to listina o darování veškeré půdy od stříbrných hor až k modrým horám, od mrtvého solného moře zde až k vzdáleným údolím měsíčních kamenů a smaragdů,“ pravil Vůdce.

„Cože! To je přece půlka Marsu! Mně patří půlka Marsu!“ Sam zachřestil svitky v hrsti. Zatřásl jimi na Elmu a bláznivě se smál.

„Dnes v noci je ta noc,“ řekla maska. „Musíš být připraven.“

„Jen si pomysli: Ten Marťan řekl překvapení. To může znamenat jenom jednu věc, Elmo. Těch sto tisíc lidí sem letí dřív, než jak to bylo na jízdním řádě, dnes, zrovna dnes! Zaplaví nás! Budeme celé dny pracovat přesčas, a všude plno turistů, Elmo. Jen si pomysli, těch prachů!“

Země na černé obloze se změnila.

Část se zřejmě rozpadla na milión kousků, jako kdyby explodovala gigantická dřívková skládačka. Hořela pekelnými krupějemi oslnivého třpytu celou minutu, třikrát tak velká jako normálně, potom začala ubývat.

„Prozradím ti malé tajemství, Same,“ zašeptala a naklonila se k němu. „Vypadá to, že budeme mít mrtvou sezónu.“

(přeložila Jarmila Emmerová; upraveno)

1. Co je vyvrcholením povídky?

- a) konstatování Samovy manželky o mrtvé sezóně
- c) obdarování Sama půdou na Marsu

- b) výbuch na Zemi
- d) varování od Marťanů

2. Co si myslíš, že se na Zemi stalo? Jak by děj asi mohl pokračovat?

.....

.....

3. Uveď vždy alespoň jednu charakteristiku k následujícím postavám a vztahu Sama k Marťanům.

a) Sam –

b) Marťané –

c) Samův vztah k Marťanům –

4. Následující výrazy seřaď tak, aby odpovídaly příběhu. Již očíslovaný výraz označuje vynechanou část děje.

☐ příjezd dalších Marťanů	☐ výbuch na zemi	☐ zastřelení Marťana
☐ předání území	☐ Marťanova návštěva	☒ pronásledování v lodích

5. Jakou zvláštní schopností Marťané disponují?

a) pohybování věcmi silou mysli

b) příjem rádiových vln

c) přenos myšlenek na dálku

Každý by měl mít svůj rodný dům. Řeknete, že každý ho má. Jen málokdo se narodil v pleněru jako třeba Jan Žižka. Můj rodný dům stojí dosud a jediné, co na něm chybí, je červená tabulka s domovním bílým číslem 36. Někdo ji ukradl. Popudil mne tím. Nejen proto, že krást se nemá, ale taky proto, že ji ukradl dříve než já. Měl jsem to v úmyslu, ale člověk někdy své skutky odkládá. Pod pojmem rodný dům si představujeme chaloupku s doškovou střechou uprostřed zahrady, kde kvetou slunečnice a jabloně uprostřed pažitů. Tady je to jiné: můj rodný dům je šedivý činžák v šedivé ulici. A někdo by dodal: a v šedivém městě. Prosím – chápu. Chápu, že ten, kdo projel Benátky na gondole, popíjel své aperitivy na Montmartru, viděl barcelonské Cikány tančit flamenco a jezdíval líbeznou Toskánou k Florencii, může mé město shledávat šedivým. Ale pro mne – ozářeno odlesky a ozvučeno ozvěnami mých dětských let – je zářivější než Rio de Janeiro. (upraveno)

1.

Vypravěč zmiňuje přímo či nepřímo několik měst. Vypiš je a přiřaď k nim výrazy z nabídky, podle toho, čím se proslavila.

karneval, socha Davida, Sorbonna, vodní kanály, architektura od Gaudího, pivo

Plzeň

2.

Následující knižní výrazy nahraď vhodnými slovy ze současné češtiny.

plenér

pažit

3.

Proč je pro někoho Plzeň šedivá a pro vypravěče nikoliv?

4.

Ve druhém úryvku podtrhni větu, v níž vypravěč hodnotí vztah dospělých k dětem.

5.

Zabalené batole je v úryvku přirovnáno ke dvěma předmětům. Tato přirovnání vypiš a vymysli k nim další dvě varianty.

6.

Zakroužkuj výrazy, které vystihují typické znaky či témata autobiografického díla.

a) smyšlené historky

c) ich-forma

e) autor vypráví vlastní zážitky

g) autor vyjadřuje své vlastní pocity

b) hlavní postavou je autor

d) místa nejsou skutečná

f) postavy v příbězích jsou smyšlené

h) vyprávění, popis, úvaha

METAFORA A METONYMIE

1. Rozhodni, zda se u vyznačených slov jedná o metaforu či metonymii. Zakroužkuj správné řešení.

Každý v životě potřebuje **kapku** štěstí.**Čtenář** si žádá více podobných knih.Sherlock Holmes kouřil **dýmku**.Děda si přehrál celého **Dvořáka**.V zimě často mívám **husí kůži**.Ten člověk je **sud**.

METAFORA / METONYMIE

METAFORA / METONYMIE

METAFORA / METONYMIE

METAFORA / METONYMIE

METAFORA / METONYMIE

METAFORA / METONYMIE

2. Vymysli metonymická spojení k následujícím výrazům.

Čapek

město

střecha

3.

Vymysli metaforická spojení k následujícím výrazům.

okno

vlna

list

4. K následujícím přídavným jménům doplň přirovnání. Uveď více možností.

chytrý jako hloupý jako

hubený jako tvrdý jako

pomalý jako čistý jako

5. V následujícím textu najdi metonymická pojmenování a vepiš je do prvního sloupce tabulky. V druhém sloupci pak tato pojmenování vysvětli.

Celá **třída** jela na krátký výlet. Navštívili jsme místní galerii, v níž visel **Drtikol**. Četli jsme před časem článek o fotografii, a proto jsme tohle jméno už znali. Svačinu jsme měli domluvenou v restauraci. Někteří si dali polévku a druhou misku dostali zdarma, jiní si objednali obložený chléb s vysočinou nebo ementálem. Po jídle jsme si objednali nápoje, paní učitelka si nechala přinést vídeň. Vypili jsme své sklenice a vyrazili zpět.

metonymie	vysvětlení
<i>třída</i>	<i>žáci ze třídy</i>
<i>Drtikol</i>	<i>fotografie od Drtikola</i>

DRUHY RÝMŮ

1. Ke každému druhu rýmu v tabulce přiřpiš jeho schéma, a to za pomoci kombinací písmen *a* a *b*, případně *c*.

druh rýmu	sdužený	obkročný	přerývaný	postupný
schéma				

2. Vyhledej a spoj slova ve sloupcích tak, aby se všechna slova ve čtveřici rýmovala.

vosy	na snění	spěchá	křeč
střecha	leč	hezky	nosí
výdech	kdosi	blouznění	blecha
stezky	nechá	kosi	mýdlech
řeč	desky	lidech	blesky
souznění	zádech	smeč	nezmění

3. Ke vzniklým čtveřicím z předchozí úlohy doplň co nejvíce tvých vlastních rýmů.

vosy
střecha
výdech
stezky
řeč
souznění

4. Vytvoř vlastní báseň o čtyřech verších. Jejich řazení je na tobě. Můžeš použít rýmy z předchozích úloh.

Příklad s využitím sduženého rýmu:

Někde v dáli skáče blecha Skáče po krajíčku stezky
skáče rychle – asi spěchá. nezbrzdí ji ani blesky.
Nemá teď čas na snění Bystře hlídá, tu jde kdosi!
svůj úděl – ten nezmění. A už blechu v šatech nosí.

Jaký druh rýmu jsi použil/a?

HOMÉR: ILIAS

Řekl a ostrý meč si z pochvy vytáhl, jenž mu na dosah po boku visel, meč nesmírně pevný a velký, nachýlen vyrazil vpřed jak ve výši letící orel, který směřuje na pláň a řítí se temnými mraky, aby buď něžné jehně, neb plachého zajíce lapil. Tak tedy vyrazil Hektór a mával broušeným mečem.

Achilleus vyskočil též, hněv lýtý mu zaplavil srdce, přes prsa kulatý štít si nastavil k ochraně krásný, plný ozdob, a kýval svou lesklou přilbicí s čtyřmi hřebeny: zlaté žíně, tak nádherné, kolem ní vlály, které mu zasadil hustě bůh Hefaistos v chochol té přilby. Jako as večerní hvězda se třpytí, když v temnotě noční vzchází a nejkrásnější z hvězd na nebi jeví se, tak též zářilo přeostré kopí, jímž Achilleus hrozivě mával v ruce a Hektoru chystal již záhubu, božskému reku, pátral po krásném těle, kde ostří by nejlépe vniklo.

Potud však tělo mu kryla ta krásná bronzová výzbroj, kterou si uchvátil tehdy, když silného Patrokla zabil, že bylo vidět jen krk, jež od plecí dělí kost klíční, jícen, kde lidský život lze naráz nejsnáze přervat – tam, jak se Hektór naň hnál, ho Achilleus bodl svým kopím: rázem měkounkou šíjí mu projelo ostří skrz naskrz.

(přeložil Rudolf Mertlík)

1. Co je tématem úryvku?

2. Vypiš postavy, které v úryvku vystupují.

3. Vlastními slovy popiš Achilleovu výzbroj.

.....

4. Ke každému z následujících knižních slov či spojení slov uveď synonymum.

lapil

nachýlen

neb

hněv lýtý

as

rek

5. Jakou oblast působnosti má řecký bůh Hefaistos?

- a) moře
- b) válka
- c) oheň a kovářství
- d) podsvětí

6. V textu podtrhni dvě přirovnání. Ke každému z nich vymysli a napiš jinou, na dané místo textu se hodící alternativu.

.....

.....

7. Z textu vypiš jeden příklad ke každému z následujících jazykových prostředků.

epiteton –

přívlastek neshodný –

8. Zakroužkuj pravdivá tvrzení.

- a) Ilias je epos popisující obléhání Tróje Řeky.
- b) Patrokles bojoval na straně Trójanů.
- c) Hektór Achillea bodl kopím.
- d) Hektór zabil Patrokla.

Aristofanés: Žáby | Druhý výstup

Dionysos, Aischylos a Eyrripides.

(Vycházejí z domu, Dionysos domlouvá Eyrripidovi; s nimi jdou též němé osoby, jako sluhové, jenž váhy a míry přinášejí. Na trůnu sedí Plutony.)

EYRIPIDES (*k Dionysovi*): Nevzdám se nijak trůnu; nedomlouvej víc; neb tvrdím, že jsem lepší v umění než on.

DIONYSOS: Proč mlčíš, Aischyle? Vždyť slyšíš přec tu řeč.

EYRIPIDES: Dřív bude mlčet velebně, tím pokaždé i v tragediích dělával své zázraky.

(přeložil Václav Bolemír Nebeský)

1. Všimni si, čím ukázka začíná a co se v textu objevuje v závorkách. K čemu to slouží?

Pro jaký literární druh je to typické?

2. K definicím připiš pojmy, které tyto definice určují.

předmluva	promluva jediného mluvčího	rozhovor mezi dvěma či více postavami.

Sofoklés: Král Oidipus | Výstup první

Řada jinochů a dětí, vedených knězem a majících olivové ratolesti ovinuté vlnou, usadí se na stupních oltářů před palácem královským. Král vystoupí z paláce.

KNĚŽ: Nuž, Oidipe, země naší vladaři, zříš nás, i věk náš, kteří tuto sedíme.

Vždyť město, jakož na své oči vidíš už, je z míry bouří zmítáno a pozvednout nemůže hlavy z tůně smrtelné záplavy.

Teď v očích nás všech mocná hlavo Oidipa,

my utíkající se k tobě prosíme,

nám spásu najdi nějakou, ať's od boha

jakous zvěst slyšel neb víš z lidí doslechu.

Neb za příznivých znamení jsi spásu nám

uchystal, tedy stejným osvědčí se i teď!

Neb máš-li vládnout zemi té, jak panuješ,

je lépe vládnout lidnaté než bez lidí.

Vždyť ničím není ani koráb ani tvrz,

když uvnitř nemá mužstva osiřelá jsouc.

OIDIPUS: Ó dítky bědné, známou, ne snad neznámou

mi přednášíte žádost; vím já dobře, jak

jste choří všichni, ale nikdo z vás

tak děsnou jak já není stížen chorobou.

Neb bol váš nyní zastihuje jednoho

jen samotného, jiného ne – duše má

však lká nad městem, mnou a vámi společně.

(přeložil Timothej Hrubý; upraveno)

3. Jakým odborným termínem můžeme označit kněžovu řeč?

a) monolog

b) dialog

c) rozhovor

d) projev

4. Kněžovu promluvu přeformuluj do současného jazyka.

5. Proč Oidipus trpí více než ostatní, jak v úryvku tvrdí?

NONSENS = NESMYSL – žánr vyznačující se úplnou či částečnou absencí smyslu; básně mají někdy grafickou podobu, jsou spíše vizuální či založené na zvucích, zaujmou čtenáře svojí výjimečností a zábavností, příkladem může být tvorba **Ch. Morgensterna** (poč. 20. stol.)

Oblíbenou formou je pětiveršový **LIMERICK** (aabba)

*Byl jeden dědeček z Toka**je**,
sedával na vejcích kvoka**je**.
Zní to jak pohádka –
vyseděl kuřátka,
ten starý čípera z Toka**je**.*

(Jiří Žáček)

SOCIÁLNÍ BALADA – druh balady, báseň se špatným až tragickým koncem, vzniká v 19. století

- sociální tematika; nespravedlivé poměry ve společnosti (spojené s církví, šlechtou, podnikateli apod.)
- mezi autory sociálních balad patří např. **Jan Neruda, Petr Bezruč** či **Jiří Wolker**

VÝVOJ LITERATURY

POČÁTKY SLOVESNÉHO UMĚNÍ

MÝTY – odrážely představy lidí o povaze a stvoření světa

- zpočátku se jednalo pouze o ústní lidovou slovesnost (příslloví, pranostiky, písně apod.)
- u Sumerů vzniká ve 4. tisíciletí př. n. l. písmo; „**Epos o Gilgamešovi**“ – považován za nejstarší literární památku na světě
- rozvíjí se také literatura ve starém **Egyptě, Indii a Číně**
- v 1. tisíciletí př. n. l. se rozvíjí literatura hebrejská (židovská), jejíž některé texty se později staly součástí „**Pisma svatého**“ – „**bible**“

POČÁTKY EVROPSKÉ LITERATURY – ANTIKA

- původně ústně vyprávěné mýty byly v 9.–8. stol. př. n. l. inspirací dvou starořeckých Homérových eposů – „**Ilias**“ (líčí obléhání města Trója, osudy hrdinů Hektora a Achillea) a „**Odyssea**“ (vypravuje o dobrodružstvích Odyssea, která prožil při návratu z trojské války)
- asi v 6. stol. př. n. l. vznikají **Ezopovy** bajky
- rozvíjí se také **lyrika** – milostné verše básnířky **Sapfó** (7.–6. stol. př. n. l.)
- **drama** (divadlo)
 - tragédie – tématy byly čest a morálka; **Aischylos** (525–456 př. n. l.) – „**Oresteia**“; **Sofokles** (497–406 př. n. l.) – „**Král Oidipus**“, „**Antigona**“, „**Medea**“ **Euripides** (480–406 př. n. l.) – „**Elektra**“
 - komedie – **Aristofanes**, výsměch a kritika tehdejší morálky a politiky („**Jezdci**“, „**Žáby**“)
- filosofické spisy **Platona** (427–347 př. n. l.) a **Aristotela** (384–322 př. n. l.)
- římská poezie – **Publius Vergilius Maro** (70–19 př. n. l.) – epos „**Aeneis**“. **Publius Ovidius Naso** (43 př. n. l.–18 n. l.) – sbírka milostných básní „**Umění milovat**“

BIBLE – soubor křesťanských textů

- „**Starý zákon**“ – „**Pět knih Mojžíšových**“ zachycuje mýty o stvoření a počátcích světa (Adam a Eva, Kain a Ábel, Noe a potopa atd.), pojednává o životě proroka Mojžíše, který od Boha přijal desatero – soubor deseti přikázání
 - dále obsahuje například přísloví a milostnou lyriku (Šalamounovu „**Píseň písní**“)
- „**Nový zákon**“ – mladší (1.–2. stol.), ve čtyřech evangeliích zobrazuje život a skutky Ježíše Krista, dále obsahuje „**Skutky apoštolů**“ (popisuje vznik křesťanské církve), epištoly (listy apoštolů věřícím) a „**Zjevení svatého Jana**“ (jinak též „**Apokalypsa**“ – obraz konce světa)

ANTICKÉ DIVADLO

- divadelní hry se vyvinuly z obřadů na oslavu boha vína Dionýsa
- hrálo se ve velkých kamenných divadlech, stupňovité hlediště bylo umístěno ve svahu
- účinkovali zde pouze muži (nejprve hrál jen jeden herec, který vedl dialog se sborem, později byl zaveden druhý a třetí účinkující)
- hrálo se v maskách přizpůsobených dané roli

STŘEDOVĚKÁ LITERATURA

- nová epocha – středověk – začíná v Evropě po pádu římské říše (5. stol.)
- v umění se rozvíjí románský, později gotický sloh
- vzniká feudální společnost spjatá s křesťanstvím (s „**Písmem svatým**“ – „**bibli**“) – modlitby, písně a legendy
- souběžně s náboženskou literaturou jsou v oblibě vyprávění o činech slavných urozených bojovníků –

HRDINSKÉ EPOSY – „*Píseň o Rolandovi*“ (Francie, poč. 12. stol.), „*Píseň o Cidovi*“ (Španělsko, pol. 12. stol.), „*Píseň o Nibelunzích*“ (Německo, konec 13. stol.), „*Alexandreis*“ (12. stol. – vyprávění o skutcích makedonského krále Alexandra Velikého), epos „*Tristan a Isolda*“ (vychází z keltských pověstí)

- cestopis „*Milion*“ od benátského kupce Marca Pola (asi 1254–1324), popisující jeho cesty po Číně

POČÁTKY PÍSEMNICTVÍ V ČESKÝCH ZEMÍCH

- počátky písemnictví v českých zemích se datují do 9. století, do doby Velkomoravské říše
- 863** – příchod Konstantina (Cyrila) a Metoděje; zavedli **staroslověnský jazyk** a první slovanské písmo **HLAHOLICI**, která byla později zjednodušena na **CYRILICI**
- vznikají legendy, které popisují jejich život a skutky – „*Život Konstantinův*“ a „*Život Metodějův*“
- „*Proglas*“ – veršovaná předmluva k evangeliím, autorství je připisováno Konstantinovi
- duchovní píseň „*Hospodine, pomiluj ny*“ (konec 10. století), obsahuje ještě prvky staroslověnštiny
- duchovní píseň „*Svatý Václave, vévodo české země*“ (konec 12. stol.); stala se symbolem českého státu; byla zpívána při důležitých událostech
- DĚJEPISNÁ LITERATURA – KRONIKY**
 - Kosmova „*Kronika česká*“ – latinsky; jedno z nejvýznamnějších českých středověkých literárních děl
 - začátek se inspirovat vypravováním českého lidu, obsahuje pověsti o nejstarším období českého státu, o praotci Čechovi, o Libuši, o Přemyslovi a další; pokračuje hodnověrnými informacemi, končí začátkem 12. století
 - „*Dalimilova kronika*“ (poč. 14. stol.) – česky psaná, hovorový jazyk, ve verších, autor neznámý; zpracovány dějiny do vlády Jana Lucemburského (1310)
- OBDOBÍ VLÁDY KARLA IV. (1316–1348)**
 - založení Karlovy univerzity – rozvíjí se také literatura naučná a umělecká, česká i latinská
 - autobiografie (vlastní životopis) Karla IV. – „*Vita Caroli*“ (latinsky)
 - rozvoj sociální satiry a žákovské tvorby
 - „*Podkoní a žák*“ – satira ve formě sporu mezi podkoním a žákem o přednostech jejich stavu
 - „*Hradecký rukopis*“ – soubor duchovních a satirických skladeb, obsahuje první českou bajku „O lišce a džbánu“
 - středověké drama – „*Mastičkář*“ (veršovaná satirická fraška zesměšňující pochybné léčitele; hovorový jazyk, vulgarismy)
- Jan Hus (asi 1371–1415)** – univerzitní profesor, reformátor českého pravopisu, kázal v českém jazyce v **Betlémské kapli**; upálen **6. července 1415**

LEGENDY – životopisy světců

- „*První staroslověnská legenda o sv. Václavu*“ (také „*Život sv. Václava*“) – pol. 10. stol.
- „*Druhá staroslověnská legenda o sv. Václavu*“ – poč. 11. stol.
- „*Kristiánova legenda*“ (též „*Život a umučení sv. Václava a jeho babičky sv. Ludmily*“) – konec 10. stol., latinsky
- „*Verše o utrpení svatého Vojtěcha*“ (1. pol. 12. stol.) – česky
- „*Život sv. Kateřiny*“ (14. stol.) – česky

Dílo Jana Husa

- latinsky – „*O církvi*“ (reformní názory – hlavou církve není papež, ale Kristus)
 - „*O pravopise českém*“ – zjednodušení čes. pravopisu, zavedení diakritických znamének
- česky – kritika církve („*Výklad Viery, Desatera a Páteře*“, „*Knižky o svatokupectví*“)
 - „*Dcerka*“ – o správném životě dívek
 - „*Listy z Kostnice*“ – dopisy čtenářům, v nichž hájí svoje učení

RENESEANCE A HUMANISMUS (poč. 14. stol. – poč. 17. stol.)

- přírodní a astronomické objevy**
- objevení Ameriky (1492) ⇒ změna **geocentrického názoru** (Země je středem vesmíru) na **heliocentrický** (Slunce je středem vesmíru – M. Koperník, G. Galilei)
- rozvoj věd o člověku** (anatomie, lékařství)
- změny představ lidí o životě a světě – důraz se přesouvá z posmrtného života na život pozemský
- vynález knihtisku** – Němec **J. Gutenberg** (1445)
- ITALSKÁ RENESANCE**

Dante Alighieri (1265–1321) – duchovní alegorický epos „*Božská komedie*“ (tři části – „*Peklo*“, „*Očistec*“, „*Ráj*“) – prolínají se prvky středověké duchovní literatury (touha po spáse duše) s renesančními prvky (touha po pravdě)

RENESEANCE – (z fr. renaissance – znovuzrození) – směr obracející se k poznání člověka a čerpající z antiky

HUMANISMUS (z lat. humanus – lidský) – na přední místo se dostává otázka člověka a lidské důstojnosti, namísto poznávání Boha

CHORÁL

Svatováclavský chorál

Swaty Václave,
vévodo České země,
kněže náš,
pros za ny Boha,
svatého Ducha.
Kyrieleison.

Nebeské toť dvorstvo krásné,
blaze tomu ktož tam pojde,
život věčný,
oheň jasný
svatého Ducha.
Kyrieleison.

Pomoci tvé žádámy,
smyluj se nad námi,
utěš smutné,
odžeň vše zlé,
Swaty Václave.
Kyrieleison.

Ktož jsú boží bojovníci

Ktož jsú boží bojovníci
a zákona jeho,
prostež od Boha pomoci
a úfajte v něho,
že konečně vždycky s ním svítěžíte.

Kristusť vám za škody stojí,
stokrát viac slibuje,
pakli kto proň život složí,
věčný mieti bude;
blaze každému, ktož na pravdě sende.

Tent' pán veliť se nebáti
záhubcí tělesných,
veliť i život složiti
pro lásku svých bližních.

Nepřátel se nelekajte,
na množstvie nehľadte,
pána svého v srdci mějte,
proň a s ním bojujte
a před nepřátely neutiekajte!

(upraveno)

1. Ve „Svatováclavském chorálu“ podtrhni slova, která se nepoužívají v současné češtině.

2. Zakroužkuj správné odpovědi na následující otázky.

Co je záměrem „Svatováclavského chorálu“?

- a) požádat sv. Václava o jeho pomoc
- b) vyjádřit strach ze sv. Václava
- c) požádat sv. Václava o pomoc v boji

Co je záměrem chorálu „Ktož jsú boží bojovníci“?

- a) povzbudit bojovníky v boji
- b) vyjádřit sílu vojska bez ohledu na Boha
- c) zastrašit nepřátele

3. Následující výrazy přelož do současné češtiny.

pros za ny

pomoci tvé žádámy

úfajte v něho

ktož na pravdě sende

4. Jsou následující tvrzení pravdivá? Pokud odpovíš správně, získáš tajenku.

Svatováclavský chorál je oslavný chvalozpěv sv. Václava.
Chorál je lyrický literární žánr.
Autor vyzývá sv. Václava, aby vyrazil do bitvy.
Kyrieleison pochází z řečtiny a znamená „Pane, smiluj se“.
Svatý Václav zabil svého bratra Boleslava.
Text se dá označit za modlitbu.

TAJENKA: Svatý Václav je země české.

ANO

NE

P

Z

A

P

Ě

T

R

V

Á

O

N

K

1. Do jakého časového rozmezí se zhruba řadí středověk?
a) 8.–18. století
b) 3.–13. století
c) 5.–15. století
2. Které druhy textů v této době vznikaly v největší míře?
a) náboženské
b) zábavné
c) naučné
3. Která skupina společnosti se nejvíce zasloužila o rozmach písemnictví?
a) šlechta
b) církev
c) prostý lid
4. Co jsou to legendy?
a) texty o životě světců
b) lidová vyprávění o neobvyklých událostech
c) texty o hrdinských činech vládců či vojevůdců
5. Který ze žánrů nepatří mezi středověkou náboženskou literaturu?
a) legenda
b) žalm
c) kronika
6. Z jaké země pochází „Píseň o Rolandovi“?
a) Německo
b) Francie
c) Španělsko
7. Které dva jazyky v 10. a 11. století soupeřily na našem území?
a) čeština a němčina
b) latina a němčina
c) staroslověnština a latina
8. Jak se nazývá duchovní sborová píseň sloužící jako modlitba či povzbuzení k boji?
a) žalm
b) chorál
c) hymnus
9. Jak se jmenuje první dílo psané ve staroslověnštině?
a) „Kronika česká“
b) legenda „Život sv. Václava“
c) „Proglas“
10. Kdo je autorem písma hlaholice?
a) Konstantin
b) Metoděj
c) Konstantin a Metoděj
11. Jakým jazykem je napsána Kosmova „Kronika česká“?
a) česky
b) latinsky
c) německy
12. Kdo je autorem díla „Vita Caroli“?
a) Jan Hus
b) Kosmas
c) Karel IV.
13. Ze kterého rodu byl Karel IV.?
a) Přemyslovců
b) Lucemburků
c) Jagelonců
14. Kdo je autorem „Dalimilovy kroniky“?
a) Dalimil
b) Jan Hus
c) autor není znám
15. Jaké jazyky užívali autoři na našem území za vlády Karla IV.?
a) čeština a latina
b) francouzština a čeština
c) pouze čeština
16. V čem spočívala Husova reforma pravopisu?
a) užíval pouze měkké „i“
b) zavedl diakritiku
c) zavedl pádové otázky

KRYŠTOF HARANT Z POLŽIC A BEZDRUŽIC: PUTOVÁNÍ ANEB CESTA Z KRÁLOVSTVÍ ČESKÉHO DO BENÁTEK A ODTUD PO MOŘI DO ZEMĚ SVATÉ, ZEMĚ JUDSKÉ A DÁLE DO EGYPTA

O plavení se našem z země Svaté až do Egypta k městu Damiáta.

Téhož měsíce 23. dne, okolo dvou hodin na den, přijeli pro nás turečtí marináři k břehu na bárce, a nás k lodi Caramusaly opodál na moři kotvemi se zdržující přivezli. Když jsme se do ní dostali, uhlédali jsme ji plnou lidu tureckého a arabského, tolikéž jejich žen a dětí, že nám sotva patron místečko v ní vykázati mohl, a to bylo, coby tři osoby leže směstnati se mohly, a nás bylo sedm poutníkův: tu každý může souditi, jak jsme se z tak malého prostranství radovati mohli. Mněť jest prvé na mysli až do té chvíle leželo ono první s vojáky z Benátek plavení, a za obtížné jsem je sobě pokládal: ale tuto byl bych polovici takového pohodlí rád přijal a na něm přestal, a více jsem na ně nespomínal.

Lodí Caramusala byla dosti veliká, však po vrchu nezabedněná a nepříkrytá jako lodí veliká. Měla tři veliké plachty a dvě bárky přivázané; marinářův na ní bylo do dvanácti, tak ošatěných pacholíkův, jako jsem o Arabech při vyspání hory Quaranteny v prvním dílu položil, totiž že byli nazí. (...)

Mezi tím ten celý den na té lodí stáli jsme musili a na vítr očekávali, dobrou vůli sobě činíc s potravami nakoupenými, za jiné nadržice, nežli že se na druhý den do Damiáty dostaneme; a také abychem těm pohanům laskominy udělali, zhojna jsme sobě vedli, až jsme všecko do večera (krom něco biskotův) vytrávili.

1. Popiš loď, na které se Kryštof plavil.

2. Na základě úryvku vyplň lodní lístek.

jméno lodi –
jméno cestovatele –
národnost –
cestuje z – **země Svatá** do –
skupina čítá celkem osob –
předpokládaná délka trvání cesty –
místo ubytování na lodi –

3. Chovali se křesťané k pohanům zlomyslně? Svou odpověď dolož na základě textu.

ANO – NE

Okolo druhé hodiny na noc rozkázal patron kotve vytáhnouti a všechny plachty spustiti, a tehďáž jsme se ve jmenu božím od země linuli a tu celou noc dobrým větrem plavili.

Ráno 24. dne ještě jsme zemi Svatou viděli, proto že jsme se k polední straně jako vedlé země dávali. Potom se vítr obrátil k půlnoční straně a nás dále na moře vehnal, tak že jsme již o polednách země neviděli; a po té se vítr pomalu utišil, že jsme na jednom místě stáli. Před večerem povstal vítr k naší cestě příhodný, ale zas po některé hodině v noci až do rána se utišil. (...)

Dvacátého osmého dne ráno na usvitě marináři vytáhše kotev, všechny plachty rozpustili; i plavili jsme se dobrým větrem. Když bylo okolo snídání, zahlídli jsme věže od Damiáty. Pročež Turci a ta jiná chasa hlavy své obyčejem svým k zemi sklonili a modlitby své říkali; my poutníci také jsme pánu bohu z šťastného od těch bíd, v nichž jsme pod uši tehďáž vězeli, vysvobození děkovali. Nebo v pravdě větší jsem nouze v těch málo kolikas dnech mezi těmi pohany zkusil, nežli na vsí předešlé i budoucí cestě. Místečko jsme těsné měli, ležeti jsme v něm nemohli, ale sotva jsme sedě spali. Smradu od nečistot lidských, zvláště od těch, kteříž moři nezvyklí, všechny útory slabé a průduchy otevřené měli,

okolo nás ze všech stran nečistili a neřád dělali, tak že by nebylo divu, aby sobě člověk byl všeho nezošklivil a nemoci nedostal. Ale což bylo činiti, nežli trpěti. A jakož jsme prvního dne všechny potraviny naše pojedli a je té chásce toliko ukázali, byli jsme zase perně od nich pomštěni. Nebo nerci-li jídla žádného, krom biskotů, ale za dva dni ani nápitku vody jsme neměli, z každého napití Turkův jsme prositi musili; někdy jí nám dali, a to smradlavé, které sami nechtěli, a někdy i té nám udělit se zbraňovali. (...)

K tomu ti lotrovští marináři nelitostivě s námi zacházeli, a obzvláště v noci někdy ledačím **na zapřenou** na nás hodili, nohami po nás šlapali, námi jako psy strkali; a jedné noci vylezl jeden z nich nahoru do koše a naschválně na nás veliký skřípec, jakéhož u nás k stavení a jiným potřebám užívají, do několika liber ztlížil spustil, tak že mezi nás upadl a mého hřbetu zasáhl, a však božím řízením žádného škodně neuhodil; pročez jsem zkřikl a více se lekl toho nebezpečnosti, z něhož mne pán bůh vytrhl. Neb jest věc jistá, že koho by byl udeřil, bylby tu na místě zůstatí aneb o některý úd přijítí musil. Ale jakž se říká: máš-li škodu, o posměch se nestarej, to též ti lotři prokazovali: toliko se nám smáli a posměšným na nás Christiano voláním nám utrhal, že ačkoli jsme v strachu a moci jich byli, dosti jsme na sobě znáti dávali, že bychom se jim zase, kdyby nás více bylo, uměli odplatiti.

4. Lišila se nakonec realita od údajů uvedených v lodním lístku? Jak?

ANO – NE

5. U každého z následujících výrazů rozhodni, zda se týká Kryštofa (K), či marinářů (M). Může se týkat i obou (KM).

☐ pomstychtivý	☐ žíznlivý	☐ oblečený	☐ obratný	☐ bezmocný
☐ škodolibý	☐ opálený	☐ vystrašený	☐ silný	☐ surový

6. Napiš vlastnosti a pocity, které by mohl mít Kryštof s marináři společné.

7. Rozhodni o pravdivosti následujících tvrzení.

Na palubě byly jen samé ženy a děti.

PRAVDA / LEŽ

Na palubě byli jen Arabové a Turci.

PRAVDA / LEŽ

Plavba z Benátek byla náročnější než plavba ze Svaté země.

PRAVDA / LEŽ

Lod' měla tři velké a dvě malé plachty.

PRAVDA / LEŽ

Lod' se na cestu nevydala hned první den.

PRAVDA / LEŽ

8. Co znamená v textu zvýrazněný výraz „na zapřenou“?

- a) tajně
- b) ze zlomyslnosti
- c) z pomstychtivosti
- d) se zapřením

9. Proč se marináři ke skupině poutníků chovali tak, jak se chovali?

10. Uvedený úryvek z cestopisu se zároveň podobá žánru deník. Vysvětli proč.

11. Které jiné cestopisy znáš? Uveď jejich názvy a autory.

1.

Jaká století zahrnuje období renesance a humanismu?

- a) 14.–17. století
- b) 15.–17. století
- c) 15.–18. století

2.

Co je základem heliocentrického názoru?

- a) středem vesmíru je Země
- b) středem vesmíru je Slunce
- c) středem vesmíru je skupina planet

3.

Co je základní myšlenkou humanismu?

- a) opěvuje krásu lidského těla
- b) lidské osudy řídí Bůh
- c) podstatné jsou lidské schopnosti a poznání

4.

Který objev se nejvíce zasloužil o rozmach písemnictví?

- a) objevení Ameriky (1492)
- b) zjištění, že se planety točí kolem Slunce (1604)
- c) vynález knihtisku (kolem roku 1445)

5.

Kdo je autorem „Božské komedie“?

- a) Giovanni Boccaccio
- b) Dante Alighieri
- c) Francesco Petrarka

6.

Co je to „Dekameron“?

- a) kniha obsahující sto příběhů
- b) sbírka sonetů
- c) trilogie o duši a pravdě

7.

Jak se jmenuje francouzský román, který satiricky pohlíží na středověkou výchovu a rodinu?

- a) „Zkrocení zlé ženy“
- b) „Richard III.“
- c) „Gargantua a Pantagruel“

8.

V jakých rolích se William Shakespeare proslavil?

- a) básník a dramatik
- b) básník a romanopisec
- c) historik a jazykovědec

9.

Které z následujících tvrzení o „Bibli kralické“ je nepravdivé?

- a) jejím autorem byl Jan Hus
- b) je psána tehdejší spisovnou češtinou
- c) jde o první ucelený překlad „bible“ do češtiny

10.

Které z následujících vyjádření o J. A. Komenském je nepravdivé?

- a) je autorem vícejazyčného slovníku
- b) část života žil v exilu, kde také zemřel
- c) nikdy se neoženil, protože byl kazatelem

11.

Co je předmětem Komenského „Labyrintu světa a ráje srdce“?

- a) kritika společnosti a jejího fungování
- b) pedagogická práce o výchově
- c) teologická práce o víře

12.

Která postava nevystupuje v Komenského „Labyrintu světa a ráje srdce“?

- a) Všudybud
- b) Mámení
- c) Štěstí

13.

Který z následujících výroků patří mezi pedagogické zásady J. A. Komenského?

- a) vzdělání má být dostupné všem
- b) učení je nutné zmechanizovat
- c) učitel je tím nejdůležitějším prvkem

14.

Jaké knihy jsou typické pro období humanismu na našem území?

- a) divadelní hry
- b) cestopisy a mluvnice
- c) pohádky a báje

15.

Jakou část lidského chování Molière kritizuje prostřednictvím hry „Lakomec“?

- a) vztah dětí k rodičům
- b) chamtivost
- c) krádeže

16.

Čím se vyznačuje „humanismus“?

- a) zaměření na dobročinnost, poukazuje na zásady mravnosti
- b) zaměření na duši, nabádá k pozitivnímu vztahu k Bohu a církvi
- c) zaměření na člověka, zobrazuje pozemský život i s jeho nedostatky

Seznam použité literatury:

- KRYLOV, I. A. Člověk a stín. 1. vyd. Přeložila Hana Vrbová. Praha: Svoboda, 1976
- JIRÁSEK, A. Staré pověsti české. Praha: Plot, 2010
- GRIMMOVÉ, J. a W. Pohádky bratří Grimmů. Přeložila Marie Kornelová. 1. vyd. Praha: Albatros, 1969
- PETIŠKA, E. Staré řecké báje a pověsti. 7. vyd. Praha: Albatros, 1980
- VRCHLICKÝ, J. Noc na Karlštejně: Veselohra o třech dějstvích. Praha: Orbis, 1953
- FLORIAN, M. Verše. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1975
- CORBETT, J. Chrámový tygr. 2. vyd. Přeložil Miroslav Jindra. Volary: Stehlík, 2006
- ČAPEK, K. Povídky z jedné a z druhé kapsy. 10. vyd. Praha: Český spisovatel, 1993
- BASS, E. Klapzubova jedenáctka. 7. vyd. Praha: Albatros, 1998
- KRATOCHVÍL, M. V. Podivuhodné příběhy a dobrodružství Jana Kornela. Praha: Státní nakladatelství dětské knihy, 1960
- WERICH, J. Italské prázdniny. 4. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1965
- NEPIL, F. Srpen s bejbinkou. Praha: Sportovní a turistické nakladatelství, 1966
- TOLKIEN, J. R. R. Hobit, aneb, Cesta tam a zase zpátky. 7. vyd. Přeložil František Vrba. Praha: Argo, 2012
- BRADBURY, R. Martánská kronika. 2. vyd. Přeložila Jarmila Emmerová. Praha: Mladá fronta, 1963
- HORNÍČEK, M. Saze na hrušce: vzpomínky nejen na dětství. 1. vyd. Plzeň: Nava, 1996
- ŽÁČEK, J. 99 dědečků a 1 babička. 1. vyd. Praha: Šulc a spol., 2001
- MORGENSTERN, CH. Šibeniční písně. 2. vyd. Přeložil Egon Bondy. Praha: Labyrint, 2010
- MORGENSTERN, CH. Šibeniční písně. 1. vyd. Přeložil Josef Hiršal. Praha: SNKLHU, 1958
- BEZRUČ, P. Slezské písně. 19. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1974
- NERUDA, J. Balady a romance. V MKP 1. vyd. Praha: Městská knihovna v Praze, 2011
- SEIFERT, J. Maminka. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1954
- Epos o Gilgamešovi. 1. vyd. Přeložil Lubor Matouš. Praha: SNKLHU, 1958
- ZAMAROVSKÝ, V. Sinuhet. 1. vyd. Praha: Albatros, 1985
- Rámájana. 1. vyd. Převyprávěl Dušan Zbavitel. Praha: Argo, 2000
- Zpěvy staré Číny. 5. vyd. Přebásnil Bohumil Mathesius. Praha: Československý spisovatel, 1974
- Bible: Písmo svaté Starého a Nového zákona (včetně deuterokanonických knih). 19. vyd. Český ekumenický překlad. Praha: Česká biblická společnost, 2013
- HULÁK, J. Homérova Odysseia. 1. vyd. Praha: Albatros, 1981
- HOMÉR. Ilias. 9. vyd. Přeložil Rudolf Mertlík. Praha: Odeon, 1980
- ARISTOFANÉS. Žáby. V MKP 1. vyd. Přeložil Václav Bolemlr Nebeský. Praha: Městská knihovna v Praze, 2011
- SOFOKLÉS. Tragoedie Sofokleovy. I, Oidip král. Přeložil Timothej Hrubý. Praha: Höfer a Klouček, 1891
- VERGILIUS. Aeneis. 1. vyd. Přeložil Rudolf Mertlík. Praha: Academia, 2011
- HÁVRÁNEK, B., HRABÁK, J. a spolupracovníci, Výbor z české literatury. Praha: ČSAV, 1957
- Píseň o Rolandovi. V tomto překladu 1. vyd. Přeložil Jiří Pelán. Praha: Odeon, 1986
- Píseň o Cidovi. 1. vyd. Přeložil Miloslav Uličný. Praha: Práce, 1994
- Středověké legendy o českých světcích. Uspořádání, příprava textu, komentář a vysvětlivky Jaroslav Kolár. Praha: Lidové noviny, 1998
- KAMIŠ, K., DLOUHÝ M. Historická čítanka z českých dějin a literatury. 1. vyd. Havlíčkův Brod: Fragment, 1999
- KOSMAS. Kosmova kronika česká. 5. vyd. Přeložili Marie Bláhová a Karel Hrdina. Praha: Svoboda, 1972
- Kronika tak řečeného Dalimila. 1. vyd. Přeložila Marie Krčmová, přebásnila Hana Vrbová. Praha: Svoboda, 1977
- KAREL IV. Vlastní životopis. 6. vyd. latinského textu, 11. vyd. českého překladu. Přeložil Jakub Pavel. Praha: Odeon, 1978
- CERVANTES SAAVEDRA, M. de. Důmyslný rytíř don Quijote de la Mancha. 3. vyd. v tomto překladu. Přeložil Zdeněk Šmíd. Praha: Svoboda, 1982
- RABELAIS, F. Život Gargantuův a Pantagruelův. Přeložila Jihočeská Theléma. Praha: Družstevní práce, 1930
- BOCCACCIO, G. Dekameron. V Baronetu 1. vyd. Přeložil Radovan Krátký. Praha: Baronet, 1997
- SHAKESPEARE, W. Romeo a Julie. 4. přepracované vyd. Přeložil Jiří Josek. Praha: Romeo, 2012
- SHAKESPEARE, W. Romeo a Julie. V Tribunu EU 1. vyd. Přeložil Josef Václav Sládek. Brno: Tribun EU, 2008
- HARANT Z POLŽIC A BEZDRUŽIC, K. Cesta z Království českého do benátek. 2. díl. V MKP 1. vyd. Praha: Městská knihovna v Praze, 2011
- HÁJEK Z LIBOČAN, V. Václava Hájka z Libočan Kronika česká. I., Úvod; R. 644-904: doba pohanská. Praha: Česká akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění, 1918
- KOMENSKÝ, J. A. Labyrint světa a ráj srdce. V MKP 1. vyd. Praha: Městská knihovna v Praze, 2011
- KOMENSKÝ, J. A. Didaktika velká. 3. vyd. Brno: Komenium, 1948
- MOLIÈRE. Lakomec, Misanthrop, Tartuffe. 1. vyd. Přeložili E. A. Saudek, J. Z. Novák, František Vrba. Praha: Mladá fronta, 1966

Hravá literatura 7 pracovní sešit obsahuje:

- I. OPAKOVÁNÍ 6. ROČNÍKU
- II. PRÓZA
- III. POEZIE
- IV. STAROVĚKÁ LITERATURA
- V. STAROVĚKÁ LITERATURA: ANTIKA
- VI. STŘEDOVĚKÁ LITERATURA
- VII. STŘEDOVĚKÁ LITERATURA: PÍSEMNICTVÍ V ČESKÝCH ZEMÍCH
- VIII. RENESANČNÍ LITERATURA EVROPSKÁ
- IX. RENESANČNÍ LITERATURA ČESKÁ
- X. BAROKNÍ LITERATURA
- XI. KLASICISMUS

Dále:

PŘEHLED UČIVA
PRŮBĚŽNÉ TESTY

Ucelená řada učebnic a pracovních sešitů Hravá literatura pro 2. stupeň ZŠ a víceletá gymnázia:

6. ročník

učebnice

pracovní sešit

7. ročník

učebnice

pracovní sešit

8. ročník

učebnice

pracovní sešit

9. ročník

učebnice

pracovní sešit

ISBN 978-80-7563-164-0

Pracovní sešit je vytvořený v souladu s Rámcovým vzdělávacím programem pro základní vzdělávání.